

פרשת וַיְחִי

על פי הסוד ותורת הקבלה

מתוך צער עמוק וחרטה על מעשיו, אדם הראשון עשה תשובה, והקב"ה קיבל תשובתו, אך לא הסתפק בכך, ויצא מרצונו לגלות של מאה ושלושים שנה (ק"ל שנים). בתקופה זו, נפרד מאשתו, התקדש והתעלה, ותיקן את רוב פגמיו בעולמות הרוחניים.

אמנם, נותר חלק מהתיקון להשלים ע"י אבותינו אברהם, יצחק ויעקב ע"ה, כל אחד תיקן חלק מהפגם, עד שהגיע לסיומו בימיו של יעקב אבינו ולכן מכונה הבחור שבאבות, זה יעקב (בראשית רבה עו:א).

נסתמו עיניהם של ישראל. מאי נפקא מינה עינים? כיוון שהעינים הן הרואות את העתיד, את הנולד, כך האדם יבחר מעשיו עפ"י ראייתו העתידית.

אך, בפטירת יעקב אבינו נסתמה ראיית הנולד, ראיית העתיד שהייתה לבני ישראל, וכעת אין ביכולתם להתכונן לבאות, ונתמלאו פחד, חשש ואי ידיעה. זאת נרמז בהיות הפרשה סתומה.

וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם (בראשית מז:כח)

פרשת השבוע הינה 'פרשה סתומה' כלומה, אין הפרדה בין סיום הפרשה הקודמת, לתחילתה של פרשה זו, אלא שהסיפור נמשך ברצף, כפרשה אחת.

פרש"י: למה פרשה זו סתומה, לפי שכיון שנפטר יעקב אבינו נסתמו עיניהם ולבם של ישראל מצרת השעבוד שהתחילו לשעבדם (בראשית רבה צו:א) בפרשה זו, נפטרים יעקב אבינו, יוסף וגם האחים, ומסתיימת התקופה המיוחדת של פְּרָאשִׁית ונכנסים לתקופה בה החל שעבוד מצרים על ישראל.

כתוב בגמרא דיעקב אבינו מעין שופריה דאדם הראשון (בבא בתרא נח:א) הכוונה שיעקב היה המיוחד והמובחר מהאבות, ויפיו כמו של אדם הראשון.

בפרשת פְּרָאשִׁית, אדם וחווה בגן עדן, התפתו לדברי הנחש, ואכלו מעץ הדעת, בעקבות החטא, גורשו מגן עדן וקיבלו עונשים חמורים בַּזְעַת אֶפֶיךָ תֹאכַל לֶחֶם (בראשית ג:יט) וכן בַּעֲצֵב תֵּלְדֵי בָנִים (בראשית ג:ז) וכו'.

צדיק חי העולמים

הפרשה מתחילה במילה וַיְחִי יַעֲקֹב ובאותה הפרשה, בסיומה, יַעֲקֹב אָבִינוּ נִפְטָר וְנִקְבֵּר וַיֵּאֱסֹף רַגְלָיו אֶל הַמַּטָּה וַיִּגְוַע וַיֵּאֱסֹף אֶל עַמּוּי (בראשית מט:לג) וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בְּמַעְרַת שְׂדֵה הַמְּכַפְלָה (בראשית נ"ג). גם הפרשה בה נִפְטָרָה וְנִקְבְּרָה שָׂרָה אֵימָנוּ וְתָמַת שְׂרָה בְּקִרְיַת אַרְבַּע (בראשית כג:ב) מתחילה במילים חַיֵּי שְׂרָה (בראשית כג:א) מדוע כתוב באותה הפרשה על חייהם ומיתתם?

ובכן, כתוב בגמרא; אילו הצדיקים, שאפילו במיתתן קרויין חיים (ירושלמי ברכות ט"ז) ככתוב פי החיים יודעים שיתמו והמתים אינם יודעים מאומה (קהלת ט"ה) להורות לנו שהצדיקים, חיים אף לאחר פטירתם, ואורם משפיע בקדושה לדורי דורות.

לעומת הרשעים, כבר בחייהם נחשבים כמתים, כדוגמת עשיו, שעשה עברות חמורות, והבין שמיתתו באה עליו כבר בחייו.

כמובא בגמרא; אמר רבי יוחנן, חמש עבירות עבר אותו רשע באותו היום, בא על נערה מאורסה והרג את הנפש וכפר בעיקר וכפר בתחיית המתים ושט את הבכורה; בא על נערה מאורסה, כתיב הכא (בראשית כה:כט) וַיֵּבֵא עֵשָׂו מִן הַשְּׂדֵה (דברים כב:כז) כִּי בַשְּׂדֵה מִצְאָה צָעָקָה הַנְּעָרָה הַמְאֲרָשָׁה וְאִין מוֹשִׁיעַ לָהּ, הרג את הנפש כתיב הכא והוא עָיַף וכתוב התם (ירמיהו ד:לא) אוֹי נָא לִי כִּי עָיַפָה נַפְשִׁי לְהִרְגִים, וכפר בעיקר כתיב הכא (בראשית כה:לב) וַיֵּאמֶר עֵשָׂו וְלָמָּה זֶה לִי וכתוב התם (שמות ט"ז) זֶה אֱלֹהֵי וְאֲנֹהוּ, וכפר בתחיית המתים

חשוב לציין, שתורת הקבלה, בשונה מהגמרא והמשנה, מרחיבה ומעמיקה רבות בעניין אחרי המוות. מה שהפשט מסתיר, הזוהר מגלה.

בזוהר, ישנם תיאורים נרחבים ומפורטים כיצד הנשמה יוצאת מהגוף, ולהיכן היא ממשיכה, מי מלווה אותה, בפני מי היא תיתן דין וחשבון ומהם השכר והעונש שהיא עתידה לפגוש.

כל ההיכלות הרוחניים, מתוארים בזוהר לפרטי פרטים בכדי שהאדם ילמד ויתכונן לקראת 'היום שאחרי'.

אלו הלומדים את עומק דברי הזוהר, והסודות הנסתרים, גורמים נחת לנשמה, וחשים שהלימוד הוא ממש כמזון, אור ואויר לנשימה.

בשנים האחרונות רואים נהירה אחר לימוד הזוהר והקבלה, תלמידי חכמים, עמי ארצות, דתיים, חילוניים, משכילים, ואנשים פשוטים בעם ישראל מתחילים לחוש ברצון ובדחף נוראי להכיר את העולם הרוחני, את המלאכים, את הנשמות, את האלוקות.

הלימוד המעמיק משפיע על הלומד לשנות את דרכיו ומעשיו, להכין את בגדיו הרוחניים, להלביןם מחטאים, עוונות ופשעים, להתנקות מהעבר, בכדי להגיע לעולם טוב יותר.

מעשה בגמרא אמר רבא חייב איניש לבסומי בפורי'א עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. רבה ור' זירא עבדו סעודת פורים בהדי הדדי. איבסום, קם רבה ושחטיה לרבי זירא. למחר, בעי רחמי ואחייה. לשנה, אמר ליה ניתי מר ונעביד סעודת פורים בהדי הדדי, אמר ליה, לא בכל שעתא ושעתא מתרחש ניסא (מגילה זב)

שני תנאים נפגשו בסעודת פורים, שתו המון יין, עד שלא הבדילו בין ארור המן לברוך מרדכי, ואחד שחט את חברו! כשהתפקח והבין את הנעשה, החייה אותו בתפילה (בתלמוד ובמקורות חז"ל, מובא על תנאים, אמוראים ונביאים שידעו להחיות מתים) שנה אחרי כן, נפגשו שוב בסעודת פורים, הציע התנא לחברו לשתות יין עימו ולחגוג, אך הפעם החבר סרב, שכן לא בכל שעה מתרחש הנס (פורים) ויצליח להחיותו.

מפרש רבינו יוסף חיים זצ"ל זיע"א, הבן איש חי, בספרו 'בן יהודע' שהתנא ששתה המון יין התעלה מקדושת היום הקדוש ורצה לזכך את חברו ולמתק לו את הדינים, תוקף הדינים, כלשון הקבלה, ולכן 'שחט' אותו.

באופן זה המלאך 'שוחט' את האדם, אם הוא זכאי, אך אם הוא ח"ו חייב, בעל עבירות, המלאך לוקח סכין פגומה ופוגם בשחיטה. כידוע כאשר השחיטה פגומה, הבהמה נעשית 'נבילה', כך המלאך 'מנבל' את נשמת האדם בר מינן.

דכתיב (בראשית כה:לב) הִנֵּה אֲנֹכִי הוֹלֵךְ לְמוֹת, ושט את הבכורה דכתיב (בראשית כה:לד) וַיִּבֶז עֵשָׂו אֶת הַבְּכֹרָה.

סוד ויאסף

יעקב אבינו מקבץ את בניו לפני מותו, ומברך כל אחד מבניו, בברכה המיוחדת לו, והשייכת לו בנבואות אחרית הימים.

יעקב אבינו מודע לכל שלב בתהליך יציאתו מן העולם הזה, ונוהג בצלילות מחשבה, עד השלב האחרון, בו יוצאת נשמתו וַיֵּאָסֵף רִגְלָיו אֶל הַמֶּטֶחַ וַיִּגְוַע וַיֵּאָסֵף אֶל עַמְיּוֹ.

מאי נפקא מינה וַיֵּאָסֵף רִגְלָיו? הזוהר הקדוש מסביר בעת שהאדם שוכב על ערש דווי, ניגש אליו מלאך המוות, לקחת את נשמתו, עם חרב שלופה בידו.

תהליך הוצאת הנשמה מכונה 'שחיטה', מדוע? מכיוון שפעולת השחיטה נעשית בגרון. גרון, כשמו: גֶּר-אֹן, שם גר ושוכן כוחו של האדם, שם גם שוכן הַדָּם הַעֲכוּר של האדם, הַדָּם המזוהם.

באופן דומה, גם לנשמה כביכול יש גרון וְדָם מזוהם, מהעבירות שעשה האדם בחייו. פעולת השחיטה הינה חסד עצום, כיוון שמטהרת את הנשמה מתוקף הדינים הקשים, וגורמת הזדככות.

בדג, לומד תורה ללא הפסק. בנוסף, הפרייה והרבייה של הדגים נעשית בצניעות גמורה, בעומקי עמקים, גם הפרייה והרבייה של הצדיקים בצניעות מוחלטת.

החולם על דגים, יפה לו, אם שוחה עמם, אזי הוא לומד עם צדיקים בלילה, אם תופס דגים יהיה לו ריווח כספי יפה, או שאישתו תהר ותלד ילד צדיק.

לכן נאמר ביעקב וַיֵּאָסֶף אֶל עַמְיֹו, כך ראוי יהודי צדיק להיפטר מהעולם.

סוד קבלת שבת

בבריאת העולם, הקדוש ברוך הוא העמיד את עולמותיו בצביונם ומעמדם כפי מחשבתו יתברך. כאשר חטא אדם הראשון בחטא עץ הדעת, גרם להפיל את העולמות ממדרגתם הרוחנית. כל עולם ירד למקום של העולם שתחתיו, לדוגמא, עולם היצירה ירד למקום עולם העשיה ועולם העשיה ירד למקום שמתחתיו, המכונה 'עולם הטומאה'.

כך עומדים העולמות בימי החול, וכל תפילותינו ועבודתנו הרוחנית עולה לעולמות במציאות הזו, עד קבלת שבת קודש.

בעת המיוחדת הזו, הקדוש ברוך הוא מעלה את העולמות הרוחניים למדרגתם, קודם חטא אדם הראשון, ובכך מקדש אותם. אנשים בעלי רגישות גבוהה, חשים בשינוי באור היום ובצלילות האוויר, בזמן כניסת שבת.

מסביר החסד לאברהם, ר' אזולאי זצ"ל זיע"א: ישנם שלושה סוגי מיתות. האחד כעין שחיטה בסכין פגום, שהיא נבלה, שהם אותן המתים על ידי המלאך המוות שהוא היצר הרע. אמנם המתים בלי חטא הם בסכין בדוק ע"י מלאך קדוש וטהור בחרב של הקב"ה. גם עמי הארצות הנשחטים כבהמות ע"י סכין כשר ושחיטה כשרה וע"י צער המיתה הם מתכפרים בסוד וְכַפֵּר אֶדְמָתוֹ עִמּוֹ (דברים לב:מג).

אמנם תלמידי חכמים העוסקים בתורת ה' שהוא עץ חיים, אין צריך להמיתן ע"י שום אחד מן הפגימות הנזכה, אלא רק על ידי אסיפה כדגי הים אשר השכינה מתגלית עליהם עם סיעת כל הצדיקים שבגן עדן והוא בעצמו נגווע מהגשמיים והחומר והוא נאסף אל עמו ע"י השכינה. ואותו האסיפה לכבוד ה' היא מתרת אותו ומצלת אותו מן הגיהנם. (חסד לאברהם:נהר יז).

יעקב אבינו, שהיה הבחיר שבאבות, מיתק את תוקף הדינים במשך חיי חיותו ולא נזקק לשחיטה אלא אסיפה. אסיפה נאמרת לגבי דגים, דג נאסף מן הים וכך מיתתו מתרחשת ללא שחיטה ודמו מותר באכילה.

עפ"י הקבלה הדג מסמל את החסד, לא דין, לכן הוא חי במים, מקור החסדים ולכן דמו אינו תקיף כמו שאר החיות. כך הצדיק נמשל לדג, כיוון שמיתק את הדינים, הוא שוכן כל כולו בעולם המים, בעולם התורה, לכן צדיקים מתגלגלים בדגים, השוהים במים, בסביבה של חסדים.

הדג פותח וסוגר את פיו ללא הפסק, פעולה דומה ללימוד תורה, כך גם הצדיק המתגלגל

כאשר המלכים רצו למלוך וכשלו במלכותם, הם למעשה ירדו מעולם לעולם. נמשיל זאת לאדם בעל תפקיד או סמכות גבוהה בצבא או בממשלה, יורד מתפקידו ויורד ממעמדו לדרגה נמוכה יותר, אותו אדם יחוה תחושת חידלון, כמו מוות בכל נימי נפשו.

כך מתרחש בעולם הרוחני, כאשר האדם חוטא, חלקים רוחניים ממנו יורדים מעולם לעולם, וככל שממשיך בחטאיו, הוא ממשיך להפיל חלקים אלו הנקראים 'ניצוצות' עד אשר הגדיש את הסאה והאדם כולו יורד לעולם תחתון בר מינן.

מכאן נבין עד כמה עבודת ה' חשובה ויקרה, פעולה של כל מצוות ומצווה מקנה לנו עליה רוחנית, ונותנת לנו 'חיים' ממש באופן פרטי ולכל עם ישראל.

השכינה היא כנסת ישראל, הכוללת את כל נשמות העם היהודי, ולכן עם ישראל ערבים זה לזה וכל פגם או חטא של יהודי גם אם באופן פרטי ונסתר מעיני כל, הוא מוריד ניצוצות של השכינה, של כל כללות עם ישראל ועל כן הגאולה מתעכבת.

יה"ר שכל היהודים ישובו לארץ הקודש, ויחזרו בתשובה שלמה ונזכה לגאולה ולחסד ברחמים אכי"ר.

העולמות משולים לאברי האדם, בהמשלה הזו עולם העשיה מקבל את התואר 'רגליים' משום שהוא אחרון בסדר העולמות מעל הקרקע, המסמלת את עולם הטומאה.

כעת נבין פרוש וַיֵּאָסֶף רַגְלָיו, הכוונה, שעולם העשיה המשול לרגליים, מתעלה לעולם גבוה ממנו. כלומר, אם בפשט וַיֵּאָסֶף רַגְלָיו הוא ביטוי למיתה, עפ"י הסוד מדובר דייקא בהתעלות!

שו"ת

הרב יסביר מה פרוש 'מוות' עפ"י הקבלה?

עפ"י הקבלה המושג מוות בעולם הרוחני, מכונה 'עולם התוהו'. שבעה מלכים רצו למלוך בעולם הזה, אך כולם מתו, אחד אחרי השני, נכשלו בתפקידם.

נסביר מהו 'מוות' בעולם רוחני. עפ"י הפשט, מוות משמעו הפסק, חידלון אך מושגים אלו, מהעולם הגשמי לא שייכים בעולם הרוחני, שהרי באלוקות יש פריה ורביה ובלתי פוסקת.

עפ"י הקבלה ישנם אין ספור עולמות רוחניים, אך אנו מורשים לעסוק בארבעה עולמות אבי"ע, אצילות, בריאה, יצירה, עשיה. עבודת ה' פועלת בכך שהיא גורמת לעליה בין עולם לעולם אך כאשר האדם פוגם חו"ח, הדבר מתבטא בירידה מעולם לעולם, ירידה זו, משמעותה 'מוות' עפ"י הקבלה.